

Sarah Dunant

A BORGIAK
VÉGZETE

FORDÍTOTTA GOITEIN VERONIKA

Sarah Dunant

A BORGIAK
VÉGZETE

ATHENAEUM

A fordítás alapjául szolgáló mű
Sarah Dunant: *In the Name of the Family*

Copyright: © Sarah Dunant, 2017

Hungarian translation © Goitein Veronika, 2017

Minden jog fenntartva.

Kiadta az Athenaeum Kiadó, az 1795-ben alapított
Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők
Egyesülésének tagja.
1086 Budapest, Dankó u. 4–8.
Tel.: 1-235-5020
www.athenaeum.hu
www.facebook.com/athenaeumkiado
athenaeum@lira.hu

ISBN 978 963 293 655 0

Felelős kiadó: Szabó Tibor Benjámin
Felelős szerkesztő: Kónya Orsolya
Műszaki vezető: Drótos Szilvia
Borító: Földi Andrea
Nyomdai előkészítés: Tóth Viktor

Készült az Aduprint Nyomda Kft.-ben, 2017-ben
Felelős vezető: Tóth Béláné

5. fejezet

Kísérteties a menet. Hogy időben érkezzenek, a hajóknak éjjel is haladniuk kell. A folyó lassúságát ellensúlyozni kell, ezért a parton egy tucat ló és lámpásokat hordozó emberek kísérik őket. A lámpások legalább nyújtanak némi fényt. Egy előre kijelölt ponton jelzőfényt gyújtanak, hogy jelezzék, hol tart a menet. A sötétben válaszként felgomolyog némi fehér füst a távolban. A város falain belül már ébresztgetik az udvari muzsikusokat, és a bástyákon a katonák őrését váltanak, helyet adva a tűzparancsnokoknak.

Lucrezia nyugtalanul aludt, és most ébren várja a napkeltét. A vízimadarak csicsergése és gágogása jelzi a hajnalt, és a távolból hirtelen felhangzik a harsonaszó. Lucrezia alig várja, hogy megpillantsa új otthonát. Hátrahagyja alvó udvarhölgyeit és kísétál a fedélzetre, ahol azonnal elnyeli a nyúlós köd. A szürkeségben csak a partról szentjánosbogárként felcsillanó lámpások világítanak.

– Ó, úrnőm... – A ferrarai követ felsőteste előtűnik a ködből. – Milyen kár... Tartottam is ettől. A város oly sokáig várta úrnőm érkezését, hogy most incselkedik, nem akarja azonnal megmutatni magát – mondja. Arca olyan távol van a lábától, hogy a ködben úgy fest, akár egy hirtelen felbukkanó torony. – De mi, akik szeretjük, különleges szépséget fedezünk fel a téli fátylakban, amik körüllegik őt.

Lucrezia elmosolyodik a költői nyelvezeten: a férfiak mintha mindenben a női kacérságot fedeznék fel. De szavai mögött tagadhatatlanok az érzések.

– Signor Pozzi, ön nyilván rajongva szereti szülővárosát. Mióta áll itt, mióta várakozik?

– Hajnal előtt kijöttem. Reméltem, hogy megmutathatom úrnőmnek... de nem számít. A köd hamarosan eloszlik, és akkor úgyis megpillantja.

BUMM! Hirtelen hatalmas dörrenés töri meg a borongós, ködös csendet.

– Íme! Úrnőm férjének ágyúí jelzik a menet haladását. Hallgassa csak, micsoda hangja van! Az ágyúcső két méter hosszú! Ő maga tervezte, és az öntödéjében el is készítette. A d'Estemuskéták. Alfonso herceg ott lesz a bástyákon, ő fog parancsot adni a muskétásoknak ma reggel, úrnőm tiszteletére. Micsoda üdvözlésben lesz része!

Lucrezia elképzeli férjét, ahogy ott áll ködbe burkolózva, magas termetével, sötét bőrével, kesztyűs kezében kanóccal. De a képzeletbeli kanócok húsdarabokká változnak, és Lucrezia megint maga előtt látja férje ujjainak lilás bőrét. Az ágyútüzet újabb harsonaszó követi, ő pedig legszívesebben feltenné a kérdést: Mi történt a férjem kezével?

A lovak rémülten nyerítenek a ködben, és odafent egy láthatatlan sirály vijjog. A hajó halad, a szürke folyó egyhangúan a szürke levegőbe olvad. Lucrezia hirtelen úgy érzi, mélabú ereszkedik rá. Egy versrészlet jár a fejében:

*Jöttem, hogy majd a vizen átkísérlek tűzbe, fagyva,
örök sötétbe mélyen.**

Micsoda örült gondolatok egy asszonytól, aki épp a menyegzőjére készül. Ez nem járja!

– Feltehetek egy kérdést, Signor Pozzi? – szól Lucrezia nyomatékosan.

– Hogyne, úrnőm, kérdezzen csak!

– Eszembe jutott... a férjem első felesége, Anna Sforza.

* Dante Alighieri: *Isteni színjáték*, 3. ének, A pokol kapuja. Babits Mihály fordítása.

– Anna Sforza? – Pozzi arca eltűnik a ködben.

– Igen. Milyen volt? És milyen volt a közös életük? – Róma és Ferrara diplomáciai kötélháncát járják. – Gyermekágyban halt meg, ugye? Férjem nagyon meggyászolta?

– Egész Ferrara gyászolta. Jó asszony volt. Jóságos. – Elhallgat, mintha ellenőrizné a kötél erejét a következő lépés előtt. – Ámbátor meglehetősen gyöngé volt. A herceg és felesége... nos, mondhatjuk úgy is, hogy nem voltak egymás természetadta társai.

– Érttem. – Lucrezia a ködbe bámul. Csend ereszkedik köréjük.

– Valami baj van, úrnőm?

– Dehogy – feleli tettetett vidámsággal. – Semmi baj, bár aggaszt, hogy a ruhám talán nem megfelelő. Krémszínű, gyöngyökkel hímzett selyem egy ilyen napon... attól tartok, szinte eltűnök ebben a... hideg levesben.

Pozzi felnevet, és nagyra értékeli a témaváltást.

– Addigra eloszlik a köd. Ferrarai vagyok, hihet a szavamnak. De még ha nem is így lesz, úrnőm akkor is át fog ragyogni a ködön. Ebben biztos vagyok. Magával hozta a napsütést.

– Ó, Signor Pozzi! Mézesmázos szavai még egy diplomatának is dicsőségére válnának.

– De ez nem jelenti azt, hogy nem igazak – mondja Pozzi halkán.

Nézi ezt a karcsú, fiatal nőt, a kedves kék szemével és hófehér bőrrel, kissé telt ajkával. Talán nem különleges szépség, de mindenképpen csinos, és a mosolya is megszépíti. Úgy tűnik, furcsamód aggódik. Szinte lehetetlen! Nehéz feladat volt ezt a magabiztos, elkényeztetett ifjú nőt átterelni fél Itálián, de megtették az előnyei: öröm volt látni, ahogy Lucrezia megnyer és elbájol egy sor nagy hatalmú férfit, akik nehezteltek a Borgiák tombolása miatt. Igazán nem hasonlít Anna Sforzára, annyi már biztos. Állítólag a bátyja is ugyanilyen elbűvölő volt régen, mielőtt a becsvágy tönkretette és megkeserítette. Rómában az emberek már kiköpnek, ha csak meghallják a nevét, de persze

kizárólag akkor, ha olyan a társaság, ahol megtehetik. Ez a kis Borgia leány viszont egészen mást hoz ki az emberekből. Pozzi látta már fáradtan, unatkozva, haragosan a háta mögött suttogott sértések miatt, de természetes bája mégsem hagyta cserben soha, ahogy esze és ravaszsága sem. Kiváló diplomata válna belőle. Pozzi ezt szívesen megmondaná neki, ahogy azt is, hogy amikor az Este család szövevényes ügyeibe belecsöppen, használja ki minden adottságát. Lucrezia magától is rájön majd.

A következő ágyúdörrenés már olyan közel szólal meg, hogy összerezzen, és a válaszul felzengő trombitaszó is egészen tisztán hallatszik. Mintha már előre megbeszélték volna, változni kezd körülöttük a világ. A sűrű levegő megtelik étellel, a köd füstössé ritkul, aztán eloszlik, és a nap vérnarancsszínben felragyog. Hamarosan láthatóvá válik egy lőrésekkel csipkézett torony, azután egy, majd még egy magas, karcsú torony, végül a városkapu bástyái és a fal hosszú, fenséges vonala, ahogy védelmezően körülöleli a felbukkanó tetőket és téglakéményeket. Körülöttük kanyarog a lassú, és most napsütésben csillámló folyó. Lucrezia lélegzete elakad. Mintha a város végig csak arra várt volna, hogy kedélye megváltozzon, hogy legelőnyösebb arcát mutassa, akárcsak Lucrezia, ígérete szerint.

– Úrnőm, íme, Ferrara – hajol meg Signor Pozzi. – Véleményem szerint a krémszínű selyemruha és a bájos mosoly tökéletesen megfelel.

Az ünnepségsorozat koreográfiája bonyolult és precíz. Az első ceremónia, a találkozás Ercole nagyherceggel, a városon kívül zajlik.

Egy kolostorba szervezik, ahol a nagyherceg törvénytelen leánya apácaként él. A halvány téli napsütés lecsalogatja Lucreziát a hajóról. Trombitásai már fel is sorakoztak, hangszereiket a magasba tartják. Mögötte az udvarhölgyek és egy csapat spanyol táncos és udvari bolond lökdösődik és nevetgél, miközben ők is felsorakoznak. Mindenki lámpalázás. A trombiták felharisannak, és a zárda ajtaja kitárul, hogy üdvözölje az érkezőket.

A menet bevonul, át a két zárdaépületen, be a nagy, nyitott térbe, ami kert volt, de most erdei tisztásnak tűnik. Számtalan boltív emelkedik dúsan virágokba öltöztetve, a friss téli bogyókra már a madarak is felfigyeltek. A levegőt az ösvényre szórt levendula illata tölti be, hátul egy felékesített oszlopokkal körülvett emelvényen maga a nagyherceg foglal helyet. Minden valamirevaló rege elbeszéli, hogy a hősnék és a hősnőnek próbatételeket kell kiállnia, mielőtt egymáséi lehetnek. Mielőtt Lucrezia megkaphatná a herceget, el kell bűvölnie a hetvenkét éves apóst. Elmosolyodik. Rajong az ilyen kihívásokért.

Az első boltív alatt megáll egy kicsit, mindenki látja, mennyire el van ragadtatva. Aztán elindul, fejét felszegi, makulátlan aranyozott cipellői (a nyolcadik pár) kikukucskálnak sekvemzoknyája alól, tekintete egyenesen előre figyel.

Már ilyen messziről is nyilvánvaló, hogy Ercole d'Este nagyherceg nem valami szép férfi, ahogy a fia sem az. Ahogy korosodott, egyre töpörödöttebb és pocakosabb lett, jókora toka csüng az álla alatt, a nyaka eltűnik alatta. Lucrezia szerint úgy néz ki, mint egy alaposan kipárnázott szék. Ami a személyiségét illeti, arról a Borgiák kémei már előre tájékoztatták.

Újdonsült apósa harminc éve uralkodik Ferrarában, és tüzes temperamentuma ellenére népszerű. A nép körében tisztelik a nevét a csaták miatt, melyeket ifjúkorában vívott, és a nők is viszonozzák vágyait, bár ő egész életében csak két nőt akart: feleségét, Aragóniai Eleonórárt, és egy szeretőt, aki egy leány- és egy fiúgyermeket szült neki; az utóbbi máris nagy bajkeverő.

Mostanság a béke híveként tekint magára. Azaz inkább csak utál olyasmire költeni, amiben nincs öröme, és újabban igen költséges időtöltéssé vált a háborúskodás. Helyette a kultúrával foglalkozik, az építészettel és Istennel. Imádjá a színházat, a látványosságot és a hangulatot, udvara lépesmézként csalogatja a muzikusokat és a színészeket egész Európából. Istennel való kapcsolata is gyümölcsöző. Az örült szerzetes, Savonarola, aki átvitt értelemben is térdre kényszerítette Firenzét, ferrarai születésű volt, és a nagyherceg ugyanezt az elszánt, engesztelhe-

tetlen ájtatosságot követi. Legnagyobb szenvedélye azonban az apácák iránt érzett hódolat. Nem minden apáca iránt (hiszen Ferrara sok más városhoz hasonlóan tele van zárdákkal, ahol olyan, jó családból való nők élnek, akiknek máshol nincs helyük), hanem a spirituális kiválasztottak iránt. Ezek az ifjú hölgyek (mert többnyire ifjak, és alacsony sorból származnak) úgy el vannak telve Krisztus szeretetével, hogy csakis az Ő szent testén élnek, és néhányan véres könnyeket ejtenek, szent sebek nyílnak kezükön és lábfejükön, és transzban, látomásokban meg is látogatja őket a Megváltó. A megszállásokkal, háborús-kodással küzdő országban a hitük Isten kegyelmének jelképévé vált egy kegyetlen világban, és a városok, ahol élnek, nagy becsben tartják őket.

Alig egy évvel korábban a nagyhercegnek sikerült elhívnia (pontosabban ellopnia) a nagy szentségű Lucia nővért Viterbo egyik zárdájából. A Birgoa/Este házassági tárgyalások közepete megkérte Lucreziát, járjon közben a pápánál, hogy a rendből más apácák is csatlakozhassanak Luciához. Amikor tudomást szerzett Lucrezia sikeréről, Ercole nagyon hálás volt, amire Lucrezia számított is. Már épül az új zárda, ahol a nagyherceg e becses szerzeményt tarthatja. Persze drága lesz, de ki merne kétkedni, hogy megéri? Lucrezia hozománya igen jól fog jönni. Talán épp e hozomány gondolatára mosolyodik el most, hogy menye odajárul elé?

Lucrezia már jó néhány kipárnázott széket elbűvölt (a Vatikán tele van öregemberekkel, akik túl sokat esznek); most felemeli szoknyája szegélyét, hogy felmenjen a lépcsőn. Eközben fél tucat csepűrágó szaltózik le a lombos oszlopokon, ugyesen, akár a majmok, és virágszirmokat, leveleket szórnak köré. Ámulva emeli fel a kezét, hogy megfogja a virágesőt, és ez a spontaneitás mosolyt csal az arcokra.

Csupa virágszirom, amikor végre tisztelettudóan pukedlizik a nagyherceg előtt, aki széles vigyorral üdvözli.

Ő, igen, gondolja; a követei jó munkát végeztek. Ha ez a nő csak feleolyan édes, mint amilyennek látszik, akkor megfelelt.

Felemeli a menyét, megöleli, aztán kartávolságra tartja magától, és szemügyre veszi az öltözékét. Csak a nyakéke érhet... megnyit is? 500 dukátot? Még szebb lesz, amikor majd az Este-rubínokat és zafírokat viseli a keblén, bár azokat csak kölcsönkapja majd: ha nem teljesíti kötelességét, akkor az ékszerek visszakerülnek a kincsesládába, ahonnan előkerültek.

Persze a nagyherceg nem Lucreziát óhajtotta a fiának feleségül. Hónapokig levelezett a francia királlyal, hangoztatva, hogy inkább a halál, mint a szégyen, hogy az istentelen pápa uborkafára felkapaszkodott, törvénytelen leánya a nemes d'Este családja egyik ága lehessen. Bárcsak őfelsége ajánlana valaki mást... De hiába birtokolja Franciaország Milánót, a királynak szüksége van a pápa támogatására és fia hadseregére Nápoly ellen, úgyhogy sajnos nem akadt francia menyasszony. Ercole nem tehetett mást, be kellett adnia a derekát. Ezt némileg megédésítette a négyszázezer dukát és a pápának fizetendő adók örökre szóló csökkentése: a legnagyobb hozomány, amit Itália valaha látott. Hány apácára és muzsikusra költhetné?

A nagyherceg ismét magához öleli Lucreziát. Talán lehetne kissé teltebb, mert úgy tűnik, a fia a nagyon terebélyes hölgyeket kedveli. De sebj. Öt éve már, hogy Ercole első menyé belehalt a szülésbe a gyermekkel együtt, és ideje, hogy Alfonso ágyúgolyók helyett másfajta golyókat fogjon munkára, hogy Ferrara számára örököséről gondoskodjon.

Odakünn újabb ágyúördülés hallatszik, és az akrobaták kecsesen felkapaszkodnak a boltívre.

Igen, Lucrezia megfelel.

– Jöjj, drága menyem! – mondja hangosan, hogy mindenki hallja. – A család alig várja, hogy üdvözljön.

Lucrezia megfogja a feléje nyújtott kezét, és kicsit meggörnyesíti a vállát, hogy ne tűnjön magasabbnak apósánál.